

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Karla Šimky a JUDr. Jaroslava Hubáčka v právní věci žalobkyně: **L. L.**, v řízení o kasační stížnosti stěžovatelky proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 3. 2009, č. j. 3 Nc 8/2009 - 6,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Stěžovatelka **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 9. 3. 2009, č. j. 3 Nc 8/2009 - 6, bylo rozhodnuto, že se žalobkyni neustanovuje zástupce k podání ústavní stížnosti. V odůvodnění usnesení městský soud uvedl, že žalobkyně podáním ze dne 17. 2. 2009 požádala o ustanovení zástupce k podání ústavní stížnosti z důvodu, že rozhodnutím jak městského soudu ve věci sp. zn. 1 Cad 115/2008, tak Nejvyšším správním soudem č. j. Nao 122/2008, byl porušen zákon. Zamítnutí žádosti odůvodnil městský soud tím, že takový postup s. ř. s. neumožňuje, neboť nejde o ustanovení advokáta pro řízení podle uvedeného procesního předpisu, nýbrž pro řízení podle zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“). Pro tento případ by advokáta stěžovatelce určila Česká advokátní komora (dále jen „ČAK“) postupem podle ust. § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“).

V kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě stěžovatelka v první řadě uvedla, že dne 17. 2. 2009 nepodala žádost o ustanovení advokáta k zastoupení a k podání ústavní stížnosti

k Ústavnímu soudu. Dále uvedla, že na základě kontaktu s ČAK obdržela informaci, že k ustanovení advokáta je v první řadě určen soud a že Ministerstvo spravedlnosti dluží statistické částky. Proto ČAK není schopna určit jí advokáta. Z toho důvodu se opětovně obrací na soud se žádostí o určení advokáta a sděluje, že není schopna čelit úspěšně protizákonné argumentaci protistrany či dokonce i nepřátelskému přístupu soudu k její žalobě. Neurčením advokáta by podstatným způsobem byla porušena její lidská práva (rovnost zbraní a provedení spravedlivého procesu nezávislým soudem, ochrana soudem a další).

Nejvyšší správní soud v první řadě poukazuje na to, že jádrem kasační stížnosti je otázka zastoupení stěžovatelky advokátem, byť nikoli pro řízení o kasační stížnosti, nicméně za situace, kdy o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce rozhodl soud ve správním soudnictví. V takovém případě by bylo z věcného hlediska protismyslné po stěžovatelce požadovat pro řízení o kasační stížnosti zastoupení advokátem (srov. podobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, publikovaný pod č. 486/2005 Sb. NSS a dostupný na www.nassoud.cz). Proto nezastoupení stěžovatelky v řízení o kasační stížnosti v daném případě nebrání jejímu věcnému projednání.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadené usnesení v souladu s ust. § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnila stěžovatelka v podané kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odstavci 3, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Z obsahu soudního spisu vyplývá, že stěžovatelka se v podání ze dne 17. 2. 2009 doručeném městskému soudu dne 23. 2. 2009, kterým napadala usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 2. 2009, č. j. Nao 122/2008 - 189, bez jakýchkoli pochyb domáhala kromě jiného ustanovení advokáta pro účely vypracování a podání ústavní stížnosti. V bodě 1 tohoto podání tučným písmem uvedla: „Žádám o určení advokáta soudem dle § 30 OSŘ pro vypracování a podání stížnosti k ÚS ČR.“ Stejně tak i v úvodu podání hovoří o podání stížnosti k ÚS ČR a v jeho závěru o tom, že „soudem určený advokát navrhne ÚS ČR, aby vydal usnesení“.

Ustanovení advokáta soudem ve správním soudnictví připadá v úvahu jen pro ta řízení, která mohou probíhat v rámci správního soudnictví, resp. pro účely přípravy zahájení takových řízení, zejména sepsu podání, např. žaloby či kasační stížnosti (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2006, č. j. 2 As 2/2006 - 50, publikovaný pod č. 1011/2007 Sb. NSS a dostupný na www.nssoud.cz). Správní soudy však nemají pravomoc, aby rozhodovaly o ustanovení zástupce pro účely řízení o ústavní stížnosti, a to ani pro účely pouhého podání ústavní stížnosti, neboť již samotná příprava, sepsání a podání ústavní stížnosti je součástí řízení o ní, nikoli součástí jakéhokoli tomu předcházejícího řízení, např. před správními soudy. Uvedený závěr vyplývá z konstantní judikatury Ústavního soudu. Např. v usnesení ze dne 17. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 141/97, sv. 10/1998, č. 12, str. 377 Sb. ÚS a nalus.usoud.cz, Ústavní soud uvedl, že „pokud se týká požadavku na povinnost povinného zastoupení v řízení advokátem podle § 30 zák. č. 182/1993 Sb., v platném znění, vyslovil stěžovatel názor, že toto zastoupení se týká řízení o ústavní stížnosti a nikoli již samotného podání ústavní stížnosti. Proto neodstranil vytýkanou vadu

řízení, tj. nutné zastoupení advokátem. Nejen stěžovatel, ale také Ústavní soud je vázán zákonem č. 182/1993 Sb., který upravuje organizaci Ústavního soudu a řízení před Ústavním soudem. Stěžovatel se mylí v tom, když se domnívá, že podání ústavní stížnosti není součástí řízení před Ústavním soudem. Naopak, je to prakticky nejdůležitější část řízení, neboť účast advokáta při podávání ústavních stížností má jednak vyloučit a omezit zbytečná podání a tím chránit naše občany před zbytečnými finančními náklady, jednak má již v podání vyhodnotit skutečnosti vedoucí k porušení ústavnosti, včetně označení, která základní práva a svobody občanů byly porušeny, to vše za dodržení zákonem předepsaných náležitostí.“ Obdobně v usnesení ze dne 23. 9. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 44/04, nalus.usoud.cz, Ústavní soud uvedl, že „povinnost být v řízení zastoupen se vztahuje na celé řízení, včetně sepsání samotné ústavní stížnosti. Nelze se domnívat, že tento úkon není součástí řízení před Ústavním soudem, ba právě naopak, je to prakticky nejdůležitější část řízení, neboť účast advokáta při podávání ústavních stížností má jednak vyloučit a omezit zbytečná podání a tím chránit občany před zbytečnými finančními náklady, jednak má již v podání vyhodnotit skutečnosti vedoucí k porušení ústavnosti, včetně označení, která základní práva a svobody občanů byly porušeny, to vše za dodržení zákonem předepsaných náležitostí.“

I mechanismus, jakým se osoba, která chce podat ústavní stížnost, ale nedokáže si obstarat advokáta sama, takového advokáta na veřejné moci domůže, je již judikaturou Ústavního soudu dostatečně konkrétně popsán. V první řadě Ústavní soud nepřijal tezi, zastávanou částí odborné literatury (viz Ivo Telec, Polemika o nemožnosti ustanovení advokáta Ústavním soudem, Bulletin advokacie č. 1/1995, str. 41), že na základě pravidla o subsidiárním přiměřeném užití občanského soudního řádu v řízeních podle zákona o Ústavním soudě (viz § 63 zákona o Ústavním soudě) by měl takového advokáta ustanovit Ústavní soud za přiměřeného užití ust. § 30 zákona č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Podle Ústavního soudu povaha řízení před ním takový postup neumožňuje, přičemž dostatečně účinným postupem k dosažení sledovaného účelu je určení advokáta stěžovateli ČAK. Podle Ústavního soudu (viz jeho usnesení ze dne 17. 3. 1998, sp. zn. III. ÚS 296/97, sv. 10/1998, č. 20, str. 409 Sb. ÚS a nalus.usoud.cz) „povinnost plynoucí státu z ústavně zaručeného práva na právní pomoc (čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) je dostatečně - i z hlediska obligatorního zastoupení pro řízení před Ústavním soudem - zabezpečena zákonem stanoveným způsobem (zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii), byť by tento způsob přinášel pro žadatele o právní pomoc jisté potíže (podání žádosti, osvědčení zákonem stanovených podmínek apod.). Je totiž věcí státu, a nikoliv subjektivních představ žadatele o právní pomoc, za jakých podmínek a jakým způsobem je - i nemajetným žadatelům - poskytnutí právní pomoci zabezpečeno; posuzováno ústavními aspekty nelze současné úpravě poskytování právní pomoci nic vytknout.“ Podobně Ústavní soud v usnesení ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. II. ÚS 275/04, nalus.usoud.cz, uvedl, že „při posouzení případu přihlédl k tomu, že návrhovatelce byly výše uvedenou výzvou Ústavního soudu vytčeny vady jejího návrhu, přičemž byla zdůrazněna zejména povinnost plynoucí z ustanovení § 30 a § 31 zákona o Ústavním soudě, být v řízení před Ústavním soudem zastoupena advokátem, a to včetně vlastního sepsání návrhu, na základě speciální plné moci. Navrhovatelka byla informována, že citovaný zákon neumožňuje ustanovení advokáta z úřední moci, avšak dle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, má každý právo na poskytnutí právní pomoci advokátem a na to, aby mu byl v případě, že mu tato pomoc bude odmítnuta, přidělen advokát, určený Českou advokátní komorou.“ Skutečnost, že obecnému soudu není dána pravomoc ustanovit stěžovateli advokáta pro řízení o ústavní stížnosti, vyplývá i

z usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 10. 2004, sp. zn. IV. ÚS 291/04 sv. 35/2004, č. 49, str. 589 Sb. ÚS a nalus.usoud.cz, podle něhož „soud, který pro řízení před Ústavním soudem ustanovil stěžovateli obhájce, přehlédl, že jeho postup byl vyloučen již proto, že řízení před Ústavním soudem není pokračováním řízení trestního a stěžovatel v něm nemá postavení obviněného (případně obžalovaného či odsouzeného); povinná účast advokáta na straně stěžovatele není obhajobou, nýbrž právním zastoupením osoby, která jako navrhovatel řízení před Ústavním soudem podáním ústavní stížnosti zahajuje. Účelem tohoto povinného zastoupení je mimo jiné náležité představení ústavněprávní argumentace, neboť právě a jen v mezích případného porušení ústavních kautel přezkoumává Ústavní soud navrhovatelem napadená pravomocná rozhodnutí nebo jiné zásahy orgánů veřejné moci. Kogentními ustanoveními § 29, § 30 a § 31 zákona o Ústavním soudu je vázán nejen Ústavní soud, ale přirozeně i soud obecný, jenž v rozporu s nimi nemohl právně relevantním způsobem nedostatek právního zastoupení stěžovatele svým opatřením zhojit.“

Lze tedy shrnout, že městský soud správně posoudil právní otázku, shledal-li, že nemá pravomoc ustanovit stěžovatelce advokáta pro přípravu a podání ústavní stížnosti.

V případě, že stěžovatelka bude trvat na podání ústavní stížnosti, musí se obrátit na ČAK a požádat o určení advokáta ji, přičemž samozřejmě musí splnit podmínky, za kterých jediné lze advokáta ustanovit (viz § 18 odst. 2 zákona o advokacii). ČAK jednající v tomto případě jako správní orgán, neboť autoritativně rozhoduje o právech stěžovatelky, je povinna

o její žádosti rozhodnout (pozitivně či negativně), přičemž toto rozhodnutí může stěžovatelka případně napadnout žalobou podle ust. § 65 odst. 1 s. ř. s., neboť se v něm rozhoduje o jejím veřejném subjektivním právu, a sice o právu na právní pomoc v řízení před soudy. Jen na okraj lze poznamenat, že případné dluhy Ministerstva spravedlnosti vůči ČAK či některým advokátům nemohou být důvodem nevyhovění žádosti, neboť nic takového nelze z ust. § 18 odst. 2 zákona o advokacii či jiného zákonného ustanovení dovodit. Důvody nevyhovění se vztahu ČAK či jejích členů k Ministerstvu spravedlnosti vůbec netýkají a z ústavního hlediska ani týkat nemohou. Proti případné nečinnosti ČAK ve věci vydání rozhodnutí o žádosti o určení advokáta se lze bránit žalobou na ochranu proti nečinnosti správního orgánu podle ust. § 79 a násl. s. ř. s., neboť, jak již bylo uvedeno, ČAK je povinna o žádosti vydat rozhodnutí ve smyslu ust. § 65 odst. 1 s. ř. s., které je i „rozhodnutím ve věci samé“ ve smyslu ust. § 79 odst. 1 s. ř. s.

S ohledem na výše uvedené neshledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle ust. § 110 odst. 1 poslední věta s. ř. s. zamítl bez jednání postupem podle ust. § 109 odst. 1 s. ř. s., podle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. července 2009

JUDr. Eliška
Cihlářová
předsedkyně senátu